

KERKÜK'TE VİLAYET MECLİSİ SEÇİMLERİ VE TÜRKMENLER

SELÇUK BACALAN

GİRİŞ

Kerkük, ekonomik ve jeopolitik öneminden dolayı tarih boyunca bölgesel ve uluslararası siyasette özel bir konuma sahip olmuştur. ABD'nin 2003'te Irak'a askerî müdahalesi ve Saddam Hüseyin devrinin sona ermesiyle Irak'ın yönetim yapı-

sı değişmiştir. Irak'ın federal yönetim sistemine geçişle birlikte vilayet meclisleri kurulmuş ve vilayetlerin önemi artmıştır. Kerkük'te en son 2005 yılında vilayet meclis seçimleri yapılmıştır. Bu seçimlerde Irak Yüksek Seçim Komiserliği tarafından Kerkük vilayetine 41 sandalye ayrılmıştır. Sandalyeler; 26 Kürt, 9 Türkmen, 6 Arap şeklinde dağıtılmıştır.

Türkmenler, Irak genelinde 2023 Aralık ayında yapılması planlanan vilayet meclisi seçimlerine hazırlanmaktadır. Türkmenler, parlamentodan daha önemli olan vilayet meclis seçimlerine hazırlanırken nüfuslarının yoğun olduğu siyaset merkezleri, Kerkük vilayetine odaklanmışlardır.

ABD'nin de desteğiyle üyele-
rin çoğunu elde eden Kürtler,
Kerkük vilayet meclisinde Türk-
men ve Arapların kararlarını
ve görüşlerini göz ardı ederek
siyasi çıkarları doğrultusunda
şehri yönetmiştir. 2005 yılından
itibaren Kürtlerin ayrıştırıcı si-
yasetleriyle yönetilen Kerkük
vilayet meclisi, 2018 yılında ya-
pılan parlamento seçimleri ve
akabinde 2019 yılında kötü yö-
netim nedeniyle Irak genelinde
patlak veren protestoları sonu-
cunda başbakanlık tarafından
alınan bir kararla Irak genelinde
il ve ilçe meclisleriyle birlikte
feshedilmiştir. Bu kararla birlik-
te valilik işlerinin denetimi ilin
milletvekillerine devredilmiştir.
Bu süreçten en fazla Türkmenler
olumsuz etkilenmiştir. Kürtler-
den sonra Araplar yönetimi
ele almıştır. Bu noktada Türk-
menler için gelecek seçimler
oldukça kritiktir.

Irak'ta 2021 yılında yapılan
parlamento seçimlerinde is-
tediğini elde edemeyen Türk-
menler, Irak genelinde 2023
Aralık ayında yapılması planla-
nan vilayet meclisi seçimlerine
hazırlanmaktadır. Türkmenler,
parlamentodan daha önemli
olan vilayet meclis seçimlerine
hazırlanırken nüfuslarının yo-
ğun olduğu siyaset merkezleri,
Kerkük vilayetine odaklanmış-
lardır.

2018 yılında Irak Parlamen-
tosu tarafından Parlamento ve

Vilayet Seçimleri Yasası çıka-
rılmıştır. Yasanın 35. maddesi
Kerkük'le ilgilidir. 35. madde,
Birleşmiş Milletlerin (BM) gö-
zetiminde Türkmen, Arap ve
Kürtlerden oluşan Kerkük bile-
şenlerinin uzlaşmasıyla yazıl-
mıştır. Ancak Kürt siyasi partiler
bu maddeye başından beri iti-
raz etmiştir. Kürtlerin itirazları,
maddenin Kerkük'te yapılacak
seçimlerde seçmen kütükleri-
nin incelenmesine dair bendi-
nedir. Yasanın altıncı bölümün-
de yer alan 35. maddede aşağı-
daki bentler yer almıştır:

- Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komiserliği, Sağlık, İçişleri, Planlama ve Ticaret Bakanlıkları seçmen kütüklerinin incelenmesi.
- Bu bent gerçekleşmediği takdirde yeni seçilen meclis en geç altı ay içerisinde seçmen kütüklerini gözden geçirmesi.
- Vilayette idari görevlerin dağılımı seçilen meclis tarafından kurulacak mekanizma yoluyla dağıtılması.
- Kerkük'ün geleceğini ilgilendiren seçim sonuçlarına ilişkin idari ve hukuki işlem yapılmaması; Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komiserliği seçmen kütüklerini nüfus cüzdanı ve gıda karnesiyle eşleştirmesi ve isimler eşleşmediği takdirde

140. madde gereği kurulan komisyon listesinde yer alanlar dışında seçmen listesinden silinmesi.

Kerkük halkı 18 yıl aradan sonra demokratik bir hak olarak seçime gitmek istemektedir. Ülkenin kaderine hâkim olan siyasi partilerin çıkarları doğrultusunda 2018 seçim yasasının bazı maddeleri değiştirilmiştir. Irak Parlamentosu, 20 Mart 2023'te gerçekleştirdiği oturumla 2018 tarihli ve 12 sayılı Parlamento ve Vilayet Seçimleri Kanunu'nun üçüncü değişikliğine ilişkin oylama süreci kapsamında, Kerkük seçimlerini ilgilendiren 35. maddesini değiştirmiştir. Bu durumda 35. maddenin yerini 13. madde almış ve seçimlerin 18 Aralık 2023'te yapılması kararlaştırılmıştır.

13. maddede yer alan bentler şunlardır:

- Bağımsız Yüksek Seçim Komiserliğinin; ilgili (içişleri, sağlık, adalet ve ticaret) bakanlıklar ve il milletvekilleriyle birlikte seçmen kütüklerini 1957 nüfus sayımını itibara alarak belirlemesi ve Kerkük vilayetine bağlı Zap ve Sergeran nahiyelerini mevcut seçmen listesi kapsamında tutması.
- 2003 yılı öncesi Kerkük Gıda Karnesi Dairesindeki kayıtların, Kerküklü seçmen kütüğünün tespitine ve Kerkük vilayetinin idari ve hukuki statüsüne ilişkin temel ölçüt olmaktan çıkarılması.
- Kerkük vilayetindeki idari görevlerin, vilayetin bileşenleri arasında seçim sonuçlarını gözetmeksizin eşit bir şekilde dağıtılması. Bu maddenin fıkralarının bir sefere mahsus olmak üzere parlamento ve vilayet meclis seçimlerinde geçerli olması.

Daha önce Erbil vilayetine bağlı ve Kürtlerin yoğun yaşadığı bir köy olan Sergeran

nahiyesi, 1976 yılında Kerkük'ün Dibis ilçesine bağlanmış ve bir nahiyeye dönüşmüştür. Arapların yoğun olarak yaşadığı Zap nahiyesi ise 1960 yılı öncesi Salahaddin vilayetine bağlı bir köy olmakla birlikte 1960 yılı sonrasında Kerkük'ün Havice ilçesine bağlı bir nahiyeye olmuştur. Parlamento ve vilayet meclis seçimleri kanununun son değişikliğiyle birlikte 1957 nüfus sayımında Türkmenlerin yoğun yaşadığı Kerkük merkezinde, Zap ve Sergeran nahiyelerinde yaşayan vatandaşların seçmen listesine dâhil edilmesinin Kerkük bileşenleri arasındaki siyasi anlaşmazlıkların çözümüne bir nebze de olsa katkı sunacağını söylemek yanlış olmaz. Değiştirilen yasa 8 Mayıs 2023'te resmî gazetede yayımlanmıştır.

13. MADDENİN UYGULANMASI VE SEÇİMLERİN YAPILABİLİRLİĞİ

8 Mayıs 2023'te resmî gazetede yayımlanan Irak Parlamento ve Vilayet Meclisi Seçimleri Yasası'nda yer alan 13. maddenin uygulanması için başbakanlık tarafından Kerkük bileşenlerinin milletvekilleri ve idari sıfatlarıyla ilgili bakanlıkların temsilcilerinden olmak üzere iki komisyon kurulmuştur. Bakanlıkların atadığı idari komisyonda Bağımsız Yüksek Seçim Komiserliği, Sağlık, İçişleri, Ticaret ve Adalet Bakanlıklarının üyeleri yer almaktadır. Bu komisyonda Adalet Bakanlığının üyesi Kürt, Ticaret Bakanlığının üyesi Arap ve Bağımsız Yüksek Seçim Komiserliğinin üyesi ise Arap'tır. Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihî, Kerkük bileşenlerinin milletvekillerinden oluşan komisyonda yapılan ilk toplantıda bu duruma itiraz etmiştir. Salihî yaptığı itiraz açıklamasında, "Kerkük'te vilayet meclisi seçimleriyle ilgili bakanlıkların kurduğu komisyonda bir Türkmen üyenin de yer almasını talep ettik"

2023 Aralık ayında yapılması kararlaştırılan seçimlere kısa bir sürenin kalması nedeniyle seçimlerin yapılması önündeki çetrefilli sorunların komisyonlarca giderilmesi oldukça imkânsız görünmektedir.

açıklamasında bulunmuştur. Irak'ın hassas vilayetlerinden biri olan Kerkük'te 2005 yılından beri vilayet seçimlerinin siyasi nedenlerle yapılamaması ve çıkartılan seçim yasaasının Kerkük'le ilgili 13. maddesi gereği kurulan komisyonda Irak'ın kurucu unsurlarından olan ve Kerkük'te nüfus yoğunluğunu teşkil eden Türkmenlerin yer almaması Kerkük'te seçimlerin yapılmamasına neden olabilir. Kerkük'te vilayet meclis seçimlerinin yapılamama ihtimalinin bir başka konusu ise 13. maddede yer alan seçmen kütüklerinin incelenmesi konusundaki sorunlardan kaynaklanabilir. Kerkük'te seçmen kütüklerinin incelenmesi mekanizması, Ticaret ve İçişleri Bakanlığının verilerine dayanarak inceleme yapılmasını öngörmektedir. Söz

konusu bakanlıkların verilerini ise Kerkük bileşenlerinin milletvekillerinin denetlemesi gerekmektedir. 2003-2017 yılı sonrasında Kerkük'ün demografik yapısını Kürtler lehine değiştirmek ve seçimlerde Kürt partiler lehine oy kullanılmak amacıyla Irak'ın kuzey illerinden 250-300 bin kişi Kerkük'e kaydırılmıştır. Bu dönemde muhtar ve iki şahit eşliğinde Kerküklü olmayanlar Kerkük Gıda Karnesi ve nüfus dairesine illegal yollarla yazdırılabiliyordu. Bu durum Ticaret Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı arasında güvensizliğe yol açmıştır. Bu güvensizliği ortadan kaldırmak için İçişleri Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı arasında yapılan denetlemelerde, Ticaret Bakanlığı verilerine kayıtlı olup ancak İçişleri Bakanlığı verilerinde kaydı olmayan

300 bin seçmen tespit edilmiştir. Dolayısıyla 2023 Aralık ayında yapılması kararlaştırılan seçimlere kısa bir sürenin kalması nedeniyle seçimlerin yapılması önündeki çetrefilli sorunların komisyonlarca giderilmesi oldukça imkânsız görünmektedir. Kasım 2023'te Türkmeneli Partisi ve Irak Türkmen Cephesi (ITC), Kerkük'te yerel seçimlerin şeffaf, adil ve güven verici bir ortamda yapılmasını sağlamak amacıyla seçmen kütüğünün denetim dosyası sorununun Bağımsız Yüksek Seçim Komisyonu tarafından çözümlenmesini talep etmiştir. Bu dosyanın çözümlenmemesi, Kerkük halkının isteklerini karşılamayan bir vilayet meclisinin meşruiyetini ortadan kaldıracaktır. Türkmenlerin bu talebine ilaveten Kerkük'lü Arap Milletvekili Muheymin Ali Hamdani de aynı gerekçeyi göstererek Yüksek Seçim Komisyonuna seçimlerin ertelenmesine ilişkin dilekçe göndermiştir. Bu dilekçe sonucunda Irak Federal Yüksek Mahkemenin aralık ayında karar duruşması yapacağı açıklanmıştır. Ancak Sudani hükümetinde söz sahibi olan Şii Koordinasyonu Çerçevesi'nde etkili olan eski başbakan ve Kanun Devleti Koalisyonu lideri Nuri el-Maliki, "Irak'ın daha demokratik bir sisteme sahip olabilmesi ve yerel seçimlerin zamanında yapılması için elimizden geleni yapacağız ve seçimlerin yapılmasını

sabote etmeye çalışan bazı siyasetçilere fırsat vermeyeceğiz" açıklamasında bulunmuştur. Maliki'nin bu açıklamasına Ulusal el-Hikme Lideri Ammar el-Hekim'den de destek gelmiştir.

Kerkük'te seçmen kütüklerinin denetlenmesini Türkmenler dışında başka bir etnik grup savunmamaktadır. Zira seçmen kütüğünün denetlenmemesi Kürtlerin lehine olduğu kadar 2017 yılı sonrasında Kerkük valisinin Arap olmasıyla kamu dairelerinde nüfuzlarını arttırdıkları söylenen Arapların da işine gelmektedir. Kerkük'te, vali hangi etnik gruptansa o etnik grup söz sahibi olur yönünde algı bulunmaktadır. Kerkük'ün valilerin Arap olduğu Saddam Hüseyin döneminde Araplaşma politikasına, valinin Kürt olduğu 2003-2017 yılları arasında Kürtleştirme politikasına maruz kalması bu algıyı beraberinde getirmiştir. 2017 yılından sonra valinin tekrar Arap olmasıyla da Kerkük'ün kısmen de olsa tekrar Arap politikasıyla karşı karşıya kaldığını söylemek mümkündür. Bu nedenle Türkmenler seçim sonrasında valinin Türkmen olması gerektiğini savunmaktadır. Dolayısıyla Kerkük seçmen kütüklerinin seçimlerin yapılmasına az bir süre kalmasına rağmen komisyonlarca denetlenmemesinin en büyük mağdurunun Türk-

Kerkük seçmen kütüklerinin seçimlerin yapılmasına az bir süre kalmasına rağmen komisyonlarca denetlenmemesinin en büyük mağdurunun Türkmen toplumu olacağını söylemek yanlış olmayacaktır.

men toplumu olacağını söylemek yanlış olmayacaktır.

Kerkük vilayet seçimlerinde Türkmenler için sorun teşkil edecek bir başka konu da Yüksek Seçim Komiserliğinin Kerkük Şubesinin idari yapısıdır. Söz konusu şube 2003'ten beri Kürtlerin kontrolünde tek taraflı yönetilmekte ve yapılan birçok seçim sonucunun Kürt partiler lehine manipüle edildiği Türkmen ve Arap siyasetçiler tarafından dile getirilmektedir. Bu durumun, Aralık 2023'te yapılması kararlaştırılan Kerkük yerel seçimlerine de gölge düşürmesi muhtemeldir. Dolayısıyla Türkmen ve Arap siyasetçilerin Kerkük'te şeffaf bir seçimin yapılabilmesi için bu konuyu da sürekli gündemde tutmaları önemlidir.

BİRLEŞİK IRAK TÜRKMENLERİ CEPHESİ KOALİSYONU'NUN BAŞARISI

Irak'ta 18 Aralık 2023'te yapılması kararlaştırılan vilayet meclis seçimlerinde Türkmenlerin yoğun katılımının beklendiği Kerkük'te, Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komiserliğine (IBYSK) 16 koalisyon kaydedilmiştir. Koalisyonların 11'i Arap, 2'si Kürt, 2'si Hristiyan ve 1'i Türkmen partilerinden oluşmuştur. Hristiyanlar kendilerine ayrılan 1 kota için diğer gruplardan ayrı olarak kendi aralarında yarışacaktır. Türkmenler Irak Türkmen Cephesi (ITC) Irak Türkmen Adalet Partisi, Türkmeneli Partisi, Türkmen Milliyetçi Hareketi, Türkmen Karar Partisi, Türkmen Hak Partisi, Türkmen Vefa Partisi, Türkmen İrade Partisi ve Irak Türkmen İslami Birliği'nden oluşan 9 Türkmen siyasi parti bir araya gelerek Birleşik Irak Türkmenleri Cephesi (BITC) adı altında vilayet meclisi seçimlerine katılacaktır. Koalisyonun başkanlığını ise ITC Başkanı Hasan Turan üstlenmektedir. Türkmenler, Irak'ın

yoğun yaşadığı Musul, Salahaddin, Diyala ve Bağdat vilayetlerinde millî ilkeleri doğrultusunda Takaddum ve Egemenlik gibi farklı koalisyonlarda adaylarıyla yer almıştır.

BITC Koalisyonu, Türkmenlerin birlikte görünmeleri adına seçimde olumlu etki yaratmaktadır. Bununla birlikte, 2021 Irak Parlamentosu seçimlerinde de Türkmenler aynı koalisyon adı altında seçimlere katılmış ancak 2020 yılında çıkartılan seçim yasaınca Kerkük'te çoklu seçim bölgelerine bölünmelerinden dolayı nüfus oranlarını temsil edecek sonucu elde edememişlerdir. Kerkük'te Arapların, Kürtlerin ve hatta Hristiyanların birden fazla koalisyonla seçime girmeleri Türkmenler için bir avantaj olabilir. Dolayısıyla Türkmenlerin, seçmenlerini konsolide ederek avantajlı durum yakalamaları mümkündür. Irak'ta yapılan bütün seçimlerde Türkmenlerin etkin temsilcisi konumunda bulunan ITC'nin destek verdiği adaylar kazanmıştır. BITC Koalisyonu'nda yer alan ITC haricindeki diğer Türkmen partilerin oy potansiyeli tartışılır vaziyettedir. Dolayısıyla koalisyonda yer alan partilerin, verdikleri adaylarını desteklemekten ziyade koalisyonun başarısı ve oyların iyi değerlendirilmesi için ITC'nin adayını desteklemeleri önem arz etmektedir.

Kerkük'te BITC Koalisyonu'nun kazanmasında etkili bir diğer faktör de Bedir Örgütü'nün desteği olacaktır. 2021 Irak Parlamentosu seçimlerinde Kerkük'te Türkmen adayı kazandıran Bedir Örgütüdür. Vilayet meclis seçimlerinde Türkmen oylarının bir kısmını kontrol edebilen Bedir Örgütü ve İslami Dava Partisi'nden bir heyet 20-22 Temmuz 2023'te ITC Başkanı Turan'ı ziyaret etmiştir. Bu ziyaretler, birçok Türkmen'in İran'ın bölgede uyguladığı siyasetten rahatsız oldukları ve bu partilerin Türkiye destekli ITC üzerinden

Kerkük'te 18 yıl sonra yapılacak yerel seçim öncesi etnik bileşenler arasındaki rekabet kızışıyor.

Türkiye'ye yakın olmak istedikleri yönünde yorumlanabilir. Bu durumda ITC'nin, özellikle Kerkük vilayet meclisi seçimlerinde fazla sandalye kazanabilmesi için Şii Türkmenlerin oylarına da ihtiyacı vardır. Dolayısıyla ITC'nin il meclisi seçimlerinde BITC listesinde yer alan ve söz konusu partilere yakın olan adayları değerlendirmesi önemlidir. Türkmenlerin Irak genelinde birleşmeleri sadece seçim sürecinde olmamalıdır. Dolayısıyla (BITC) koalisyonu başarısı için seçim sonrası süreçte de Türkmenlerin bütünlüğünü korumak, Türkmenler adına alınacak idari pozisyonlar konusunda da önemlidir.

ADAYLARIN KAZANMA GÜCÜ

Irak siyasetinde etkin rolü olan siyasi partilerin çıkarları doğrultusunda, 2003 sonrasında yapılan seçimlerin tamamında farklı seçim sistemleri uygulanmıştır. Parlamento

ve vilayet meclisi seçimleri yasasında yapılan son değişiklikle birlikte, en son 2018 parlamento seçimlerinde dikkate alınan Sainte-Laguë Yöntemi'nin 1,9 katsayısı benimsenmiştir. Bu sistem, bağımsız adaylar ve küçük partilerin elde ettikleri avantajları ortadan kaldırarak Birleşik Irak Türkmenleri Cephesi Koalisyonu gibi partiler için avantajlı bir durum yaratacaktır. Seçim yöntemi gereği seçmen hem sadece listeye hem de adaya oy verebilecektir. Türkmenler özellikle siyasetlerinin merkezi olan Kerkük'te birçok seçimde aynı isimleri aday göstermiştir. Bu durum Türkmen halkı nezdinde pek rağbet görmeyebilir. Çünkü seçimde önceki seçimlerde oy verdiği adayın kazanmaması hoşnutsuzluk yaratabilir. Dolayısıyla seçmen psikolojisinin dikkate alınması, aday sayısından ziyade oy potansiyeli güçlü olan, Türkmen partilerine ve davasına emeği geçen

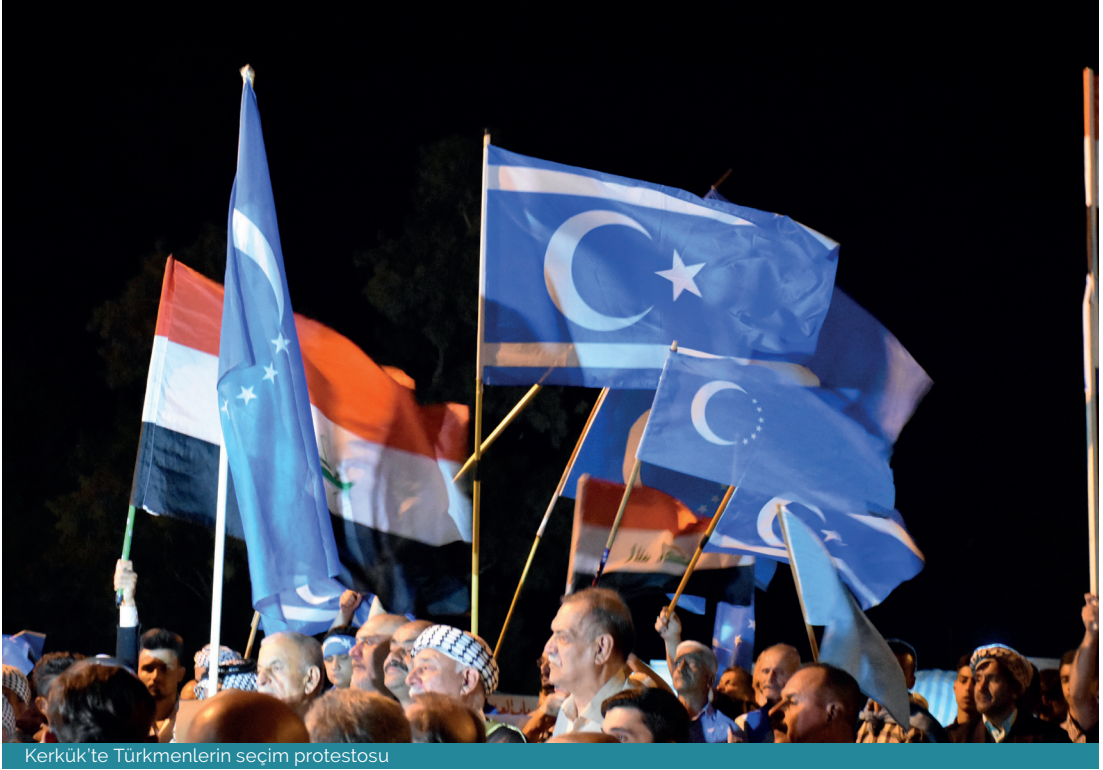
Irak'ta 2003 sonrası yaşanan siyasi çalkantılar ve süregelen sıkıntıların devam etmesi toplumu olumsuz yönde etkilemiştir ve halk, demokratik yollarla iradesini ortaya koyamamıştır.

ve toplum nezdinde makbuliyeti yüksek olan adaylara daha fazla destek verilmesi ve seçmenin bu doğrultuda yönlendirilmesi önemlidir. Ayrıca ITC'nin, güçlü görülen adaylara verilecek oyları mobilize etmesi gerekmektedir. Özellikle başta ITC'nin alt kademelerinden yetişen genç adaylar olmak üzere liste içerisinde bazı adayların oy hazinesi ortaktır. Bu adayları kazandıracak oyların kontrollü dağıtımı için Türkmen mahalle muhtarları başta olmak üzere Türkmen sivil toplum örgütlerine görev düşmektedir.

SEÇİM BEYANNAMESİ

Demokrasinin en önemli işlevi toplumun yönetime ve karar alma süreçlerine katılması ve onları etkileme derecesidir. Ancak Irak'ta 2003 sonrası yaşanan siyasi çalkantılar ve süregelen sıkıntıların devam etmesi toplumu olumsuz yönde etkilemiştir ve halk, demokratik yollarla iradesini ortaya koyamamıştır. Bu durum halkın Irak'ta yapılan seçimlere katılım oranının kademeli olarak düşmesine sebebiyet vermiştir. Irak'ın kurucu unsurlarından olan Türkmenler de bu durumdan olumsuz etkilenmiştir. Ancak sistematik bir şekilde Irak siyasetinden uzaklaştırılan Türkmenler, ülkede yaşayan diğer etnik gruplardan farklı olmalıdır. Çünkü Kerkük vila-

yetinde Arapların Havice ilçesi gibi, Kürtlerin de birden fazla kapalı bölgeleri bulunmaktadır. Bu bölgeler sayesinde Kürtler ve Araplar istedikleri adayları kazandırma gücünü sahiptir. Ancak Türkmenlerin Kerkük'te böyle bir avantaja sahip olduğundan bahsetmek zordur. Bu nedenle Türkmen siyasi partileri seçmeni sandığa götürme konusunda bir öncülük görevi üstlenmeli ve buna uygun bir söylem geliştirmelidir. Bu söylem, toplumun istek ve beklentilerini karşılayacak projeleri içeren bir seçim beyannamesi hazırlamayı içermelidir. İşsizlere destek, gençlerin istihdamı, vilayette söz sahipliği, Kerkük petrol gelirlerinin Kerkük bileşenlerine adil bir şekilde dağıtılması gibi konular, bu beyannamenin temelini oluşturmalıdır. Yerel meclislerin ana görevi hizmetlerdir. Bu minvalde seçmenin oyunu alabilecek hizmet projelerin görsellerini somut olarak sergilemeleri de önemlidir. Bu projelerde 2014 yılı sonrası terör örgütü IŞİD'ten zarar gören Türkmen bölgelerinin yeniden yapılanması ve terör mağdurlarına maddi manevi imkânların sağlanabilmesi, Türkmenlerin valilik pozisyonu üstlenmesi, Kerkük'ün petrol gelirlerinin Kerkük bileşenlerine eşit bir şekilde dağıtılması gibi seçmeni sandığa çekebilecek vaatlerin verilmesi önemlidir.

TÜRKMENLER İÇİN SEÇİMİN ÖNEMİ

2008 yılı 21 sayılı Irak Vilayet Meclisleri Yasası'na göre vilayet meclisi, baraj ve havalanı gibi stratejik altyapı hizmetleri dışındaki harcamaların gerçekleştirilmesi, kamudaki idari görevlere atamalar yapılması ve vilayet bütçesinin belirlenmesi gibi birçok yetkiye sahiptir. Irak'ta görevde olan yetkilinin kendi partisi ve etnik grubu için çalışması bir gelenek hâline gelmiş ve adeta sistemleşmiştir. Kerkük'te bu durum 2003-2017 arasında Kürtlerin ve 2017 yılından günümüze kadar Arapların valilik pozisyonunu üstlenmelerinde görülmüş ve seçimlere de yansımıştır. Vilayet meclis seçimi yasasına göre Kerkük için 15 ve azınlıklar (Hristiyanlar) için 1 kota sandalyesi olmak üzere toplam 16 sandalye tahsis edilmiştir. Türkmenlerin gasp edilen

haklarını yeniden elde etmeleri için 15 sandalyeden en az 5 ve üzeri üye çıkarmaları hâlinde, Kerkük valilik pozisyonu için de diğer etnik gruplarla yarışa girmeye hak kazanacaklarını öngörmek mümkündür.

Irak'ta yapılan bütün seçimlerin geçerliliği ve güvenilirliği tartışmaya neden olmuştur. Irak'ın merkez siyasetinde etkin olan siyasi kutupların, yerel seçim sonuçlarına da hâkimiyetleri söz konusudur. Dolayısıyla Irak toplumu yapılacak seçimlere güvenmemektedir. Türkmen toplumunda da bu olumsuz kanaat söz konusudur. Zira seçimlerde manipülasyona açık elektronik sistem 2023 vilayet seçimlerinde de uygulanacaktır. Nitekim Türkmenler 2018 ve 2021 parlamento seçimlerinde bu sistemin mağduru olmuştur. 18 Aralık'ta yapılacak vilayet seçimlerinde de aynı sistem uygulanacağından seçimlerin

ITC'nin halef-selef başkanları arasında devam eden sorunları bir kenara bırakıp birleşmeleri önemlidir. Özellikle seçimlerden önce birlikte görünmeleri veya Türkmenlerin etkin temsilcisi konumunda bulunan ITC'de toplanıp birlik mesaj vermeleri Türkmen toplumu nezdinde olumlu değerlendirilebilir.

güvenirligi tartışma konusudur. Bu durum Türkmenlerin seçime katılım oranını düşürebilir. Bu sebeple ITC başta olmak üzere BITC listesi içerisinde yer alan parti başkanlarının da sorumluluk üstlenip Türkmen seçmenini seçime katılmaları yönünde motive etmeleri gerekmektedir.

Kerkük'te yapılacak vilayet meclis seçimleri Türkmenleri destekleyen Türkiye'yi de ilgilendirmektedir. Kerkük seçimleri Türkiye'nin 29 Kasım 2023'te yapılan millî güvenlik toplantısında da masaya yatırılmıştır. Toplantının sonuç bildirgesinde "komşumuz Irak'la iş birliğimiz, başta güvenlik boyutu olmak üzere tüm veçheleriyle gözden geçirilmiş; Filistin meselesinden kaynaklanan gelişmelerin Irak'ın ve bölgenin istikrarına muhtemel tesirleri etraflıca değerlendirilmiştir. Kerkük'teki son gelişmelerle Türkmen soydaşlarımızın durumu ele alınmış; ülkedeki tüm unsurların huzur içinde bir arada yaşamasına atfettiğimiz öneme, yaklaşan vilayet meclisi seçimleri öncesinde bir kez daha dikkat çekilmiştir" ifadeleri yer almıştır. Bu açıklamanın, Kerkük'te seçim sonrasında dengelerin değişebileceği, tek tarafı bir yönetimin gündeme gelebileceği ve Türkmenlerin Kerkük yönetiminden dışlanabileceği gibi kaygılardan kaynaklandığını

değerlendirmek mümkündür.

Türkmenler özelinde hayati bir önem taşıyan Kerkük vilayet meclis seçimlerinde Türkmen siyasi kurum ve kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir. Aynı şekilde uzun bir süreden beri ITC'nin halef-selef başkanları arasında devam eden sorunları bir kenara bırakıp birleşmeleri önemlidir. Özellikle seçimlerden önce birlikte görünmeleri veya Türkmenlerin etkin temsilcisi konumunda bulunan ITC'de toplanıp birlik mesaj vermeleri Türkmen toplumu nezdinde olumlu değerlendirilebilir. Bu mesaj Türkmen seçmeninde bir bilinç oluşturabilir ve onların sandığa gitmelerinde katkı sunabilir. Nitekim Irak Başbakanı Muhammed Şiya el-Sudani bir basın toplantısında "Kerkük'te yerel seçimlerin bileşenler arasında millî bir seçim olacağını" açıklamıştır. Sudani'nin bu açıklaması Kerkük'te kazanan tarafın Kerkük'ün geleceği ve idaresiyle ilgili mutlak söz sahibi olacağı yönünde algılanmıştır. Türkmenlerin, Kerkük'ün idaresinde söz sahibi olmak istiyorlarsa Sudani'nin bu açıklamasını iyi değerlendirerek seçimlere yoğun bir şekilde katılmalarından başka seçeneklerinin olmadığı söylenebilir.

Irak'ta vilayet meclisi seçimlerinden yaklaşık 6 ay sonra parlamento seçimlerinin ya-

pılması öngörülmektedir. Dolayısıyla vilayet meclis seçim sonuçları parlamento seçimleri için de bir işaret olarak görülebilir. Türkmenlerin Kerkük'te ortak yönetim ve yüzde 32 formülünü desteklemek için 15 üyeden en az 5 ve üzeri üye elde etmeleri, denge nin sağlanması açısından önemli olacaktır. Türkmenlerin, bu seçimlere arzulanan üye sayısını elde edememeleri durumunda, vilayet yönetiminde sürekli savundukları ortak

yönetim formülünü de kaybetmeleri muhtemeldir. Kerkük vilayet meclis seçimleri Türkmenler için 2024 yılında yapılması planlanan Irak parlamento seçimleri için de ön hazırlık niteliğindedir. Türkmenler, 2024 yılında yapılacak parlamento seçimlerinde temsil kabiliyetlerini artırmak istiyorsa önümüzdeki vilayet meclisi seçimlerine nüfus yoğunluklarına göre katılmaları büyük önem teşkil etmektedir.

Selçuk Bacalan

1983 yılında Kerkük'te doğmuş, ilk ve orta öğrenimini Kerkük'te tamamlamıştır. Lisans eğitimini Türkiye Cumhuriyeti Bursu'nu kazanarak 2008 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Bölümünde bitirmiştir. Aynı yıl yüksek lisans bursunu kazanarak 2008-2010 yılları arasında yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. 2010-2011 yılları Erbil Salahattin Üniversitesinde, 2011-2015 yılları arasında Kerkük Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğretim görevlisi olarak çalışmıştır. 2019 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü millî kimlik alanında doktora eğitimini tamamlamıştır. 2020-2021 yılları arasında Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfına bağlı olan Türkmeneli Kültür Merkezinin başkan vekilliğini yapmıştır. Selçuk Bacalan, millî kimlik, millî kültür, göçmen ve göç alanında araştırma tecrübesi olan bir akademisyendir. Çalışmalarına ORSAM bünyesinde Türkmen Çalışmaları Uzmanı olarak devam etmektedir.

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2023

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon : +90 850 888 15 20

Email : info@orsam.org.tr

Fotoğraflar : Anadolu Ajansı (AA)